

sibi bonum gratuitum alicujus, cum exclusione alterius. At probabilior est prima sententia, dum *Less. l. 2. c. 11. dub. 3. n. 14.* et ipsi *Salm. c. 4. n. 45. cum P. Nav. Bon. Sayr. et Dian.* communiter docent, quod pro palatio defectuum naturalium erit peccatum grave, si inde impediretur alius a consecutione alicujus boni temporalis: Cum igitur hujusmodi pro palatio per se sit injusta, fraudulentè expeditur alter ab amicitia acquisita.

« 3. Si tristitia sit de bona alterius, in quantum ex eo tibi, vel » aliis times nocumentum, v. gr. inimicus tuus est evectus ad » officium, ut tibi facilius possit nocere, non est invidia, sed » timor, qui per se non est peccatum, nisi sit inordinatus. *Laym. l. 3. tr. 3. c. 10.*

« 4. Si tristitia sit ex eo, quod nobis desit bonum, quod alter » habet, ita tamen, ut illud alteri non discupiamus, non est » invidia, sed æmulatio, seu zelus, qui si est circa bonum ho- » nestum, est laudabilis: si autem circa temporalia interdum est » venialis, ut si bonum dolenti sit improporionatum, quale es- » set, si rusticus doleret se non esse regem. *Laym. l. 3. tr. 3. c. 10. n. 2.*

« 5. Si tristitia est ex bono alterius, in quantum ille est indig- » nus, non est invidia, sed indignatio; quæ non est peccatum; » erit tamen, et quidem mortale, si vel Dei providentiam arguat » (estque blasphemia), vel si ita afficiat, ut ducat homines ad » malum imitandum. *Cajet. Laym. l. c.*

« 6. Si doleas, quod alter tibi æqualis, vel non multum inæ- » qualis in excellentia crescat, ita ut te fiat superior, et ipsum » incrementum excellentiæ apprehendas, ut tibi malum, est » propriè dicta invidia: invidus enim dicitur, quod non sit videns, » quia bona alterius sine tristitia videre non potest. *Bal. d. 29. l. 3.* Sic peccare solent: 1. Ambitiosi, et qui ex re aliqua quæ- » runt gloriam, quam cum in eo ponant, ut in illa re sint soli, ac » singulares, dolent, et tristantur, si alii accedant. 2. Pusilla- » nimes, quibus cum omnia videantur magna, quovis bono alterius » putant minui suum; sic mulieres, v. g. facile apprehendunt, ac » dolent se superari bono alterius, v. g. formositate. 3. Senes » respectu juvenum, et quicumque aliquid difficulter obti- » nuerunt, quod alii facile consequuntur. *Bald. l. c.*

« 7. Qui in adversis suis, vel ob aliorum prosperitatem, » optat se non fuisse natum, vel se brutum animal factum fuisse » vel diem esse maledictum, quo natus est, vel alterum primò » vidit, aut conjugem accepit, si tantum intendat maledicere » irrationali creaturæ, v. g. diei (sive sit nativitatis, sive con- » jugii) qui tot mala culpæ, vel pænæ protulit, videtur esse » tantum veniale (aliquando etiam nullum, ut Jobi) si autem » deliberatè intendat optare malum homini, sive sibi, sive alteri » illo die natis, vel conjugatis, mortale est. *Escob. et Marchant. man. c. 3.* »

DUBIUM V.

DE GULA.

ARTICULUS I.

Quid sit Gula.

75. — « RESP. Ea est inordinatus appetitus cibi et potûs, op- » poniturque abstinentiæ, et committitur quinque modis. 1. Si edas » ante tempus. 2. Si nimis exquisita. 3. Si plus justo. 4. Si vora- » citer. 5. Si nimis exquisitè præparata. *Laym. l. 3. c. sect. 4. n. 2.*

Unde resolves :

« 1. Gula ex genere suo est peccatum tantum veniale, quia » nullus horum modorum repugnat præcisè charitati Dei, vel » proximi. * (Nota hîc prop. 8. damnat. ab Innoc. XI. Comedere » et bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est » peccatum. Licet tamen uti delectatione ad cibum percipiendum » pro corporis salute, ut *Salm. d. 5. Præc. c. 2. n. 4. ex » S. August.)* *

« 2. Hinc probabile est, quod docent *Nav. Tol. etc.* et non » repugnat *Laym.* secluso scandalo, et aliis, veniale tantum esse, » usque ad vomitum se cibo et potu implere: idque etiam, si » quis vomat, ut iterato possit bibere: quod tamen verb. *Come- » dere, Sa,* aliique multi putant mortale. Vide *Bald. Escob. l. 4. s. 1. c. 11.* * (Comedere vel bibere usque ad vomitum pro- » babile est esse tantum veniale ex genere suo, nisi adsit scanda- » lum, vel notabile nocumentum valetudinis, ut communiter dicunt » *Holz. t. 1. p. 154. n. 732. et Salm. tr. 25. c. 4. nu. 8. cum Caj. Naovar. Henriq. et Laym. l. 3. sect. 4. n. 2.* Qui autem sponte » evomunt quod sumpserunt, ut iterum edant, aut bibant, vix » excusantur à mortali; hoc enim videtur involvere magnam » deformitatem; ita probabiliter (contra *Bus.*) *Holz. l. c. et Wigandt tr. 5. Ex. 3. n. 70. R. 2.)*

« 3. Vix dubium est, licere esu, aut potu, aliterve creare » vomitum, si is salubris esse judicetur.

« 4. Mortalis interim censetur crapula ex accidente, et nimia » inordinatione, in his casibus. 1. Si quis gulæ causa violet jejunia » Ecclesiæ. 2. Si quis ex gula notabiliter ineptus fiat ad functiones » ad quas sub mortali tenetur. 3. Si quis valde graviter valetudini » noceat, id advertens; secus, si leviter tantum: ut v. g. si fe- » bricitans haustu aquæ morbum augeat. 4. Si continuæ fiant » comessiones et compotationes, ita ut venter pro Deo habeatur. » 5. Si quis bibat ad perfectam ebrietatem, de qua infra. 6. Si » quis ex mera gula vescatur carnibus, aut sanguine humano; tum » quia id repugnat pietati defunctis debitæ: tum quia est contra » instinctum naturæ abhorrentis. Excusandum autem erit, si fiat » causa medicinæ, aliave justa causa, v. g. extremæ famis in

» obsidione, in qua tamen sic vitam conservare non teneberis.
 » *Sanch. 1. mor. c. 8. Less. Laym. l. 3. sect. 4. Sa. Bon. Bald.*
 » *l. 3. c. 29.* Sic etiam excusant quidam lictores illos, qui, ut
 » officium suum melius administrent, haustu sanguinis humani
 » se animare dicuntur, præsertim cum sanguis secundum multos
 » animatus non fuerit. *V. Auct. cit.*

74. — « 5. Ex genere quoque suo venialia sunt, quæ filiæ Gulæ
 » dicuntur: nimirum ex parte Animæ. 1. Hebetudo mentis, seu
 » stupiditas nata ex crapula, v. g. ut non possit orare, etc. quæ
 » fit mortalis, quando quis inordinatè bibendo, vel comedendo
 » voluntariè fit ineptus ad intelligenda, vel præstanda ea, quæ
 » ad salutem illi sunt necessaria, vel ad quæ ex officio, aut alias
 » sub gravi peccato tenetur. *Bald. d. 29. l. 3. n. 15.*

» « 2. Inepta lætitia, per quam intelligitur non quævis inordinata,
 » quæ omne peccatum sequitur, sed quæ movet ad cantiones
 » obscænas, actus turpes, saltus, vel choreas inhonestas, etc. fit
 » que mortalis, quando est inductiva alterius ad consensum, vel
 » delectationem mortalem, vel ad eam ordinatur. *ibid.*

» « 3. Multiloquium.
 » « 4. Scurrilitas, quæ ab inepta lætitia, et multiloquio differt,
 » quod illa sit in appetitu, istud in verbis, hæc in verbis et
 » gestibus; dicitque semper aliquam inhonestatem, licet per se,
 » et secluso scandalo, venialem, v. g. scurrilia dicere, vel canere,
 » ventum emittere, etc. ex levitate ad risum excitandum; mor-
 » tale tamen esset, si fieret causa delectationis venereæ. *Bald.*
 » *l. c. Esc. t. 2. E. 2. c. 4.*

» « Ex parte corporis, immunditia, vomitus, et seminis effusio.
 » Quæ ultima, si voluntaria sit, mortale erit. Vide *Laym. l. 3.*
 » *sect. 4. Less. l. 3. c. 3. Bald. l. 3. c. 29.* »

ARTICULUS II.

Quid sit Ebrietas.

75. In quo consistit peccatum Ebrietatis? Et quando est mortale?
 — 76. An sit peccatum se inebriare ex præscripto Medici? vel ex
 metu mortis? — 77. An sit semper mortale alium inebriare?
 — 78. Quando Ebrietas excusetur à mortali? An sint peccata
 omnia mala commissa in Ebrietate?

75. — « RESP. Malitia ebrietatis plenæ et perfectæ in eo con-
 » sistit, quod quis sine justa et gravi causa, tantum ob voluptatem
 » aut ingluviem sciens volens privet se usu rationis; non simpli-
 » citer, id quod fit in somno, modo naturali instituto ab auctore
 » naturæ ad virium et imaginis Dei conservationem; sed vio-
 » lenter, et modo innaturali, rationem perturbando, et Dei ima-
 » ginem deturpando, in modum amentis bruti; ac simul insuper
 » privando se proxima potestate utendi ratione, ad omnem subi-
 » tam necessitatem. Ita docent commun. DD.

Unde resolves:

« 1. Perfecta ebrietas, qua prædicto modo ratio planè sopitur,
 » est ex genere suo mortale; quia censetur Deo injurium, ejus
 » imaginem sic deturpare. Est communis DD. »

Certum est apud omnes, quod ad hoc ut ebrietas sit peccatum
 mortale, requiritur, ut sit perfecta, nempe quæ omnino privet
 usu rationis, ut enim docet *D. Th. 2. 2. et. 3. et q. 150. a. 2.*
 et cum ipso omnes DD., in hoc consistit malitia ebrietatis, quod
homo volens et sciens privat se usu rationis. Et idem docet *D. An-
 ton. p. 2. tit. 6. c. 3. § 1.* Unde non peccat mortaliter qui ex
 potu vini non amittit totaliter usum rationis, quamvis mens per-
 turbetur, ita tamen ut discernere valeat inter bonum et malum,
 ut communiter dicunt *Toll. de pecc. mort. c. 61. n. 3. Caj. in
 D. Th. l. c. Salm. t. 25. c. 2. n. 21. Elbel t. 1. p. 225. n. 663.
 Wig. tr. 3. Ex 3. n. 70. Holz. t. 1. p. 154. n. 730. in fin. Laym.
 lib. 3. sect. 4. n. 6. et alii.* Additque *Croix, l. 5. n. 327. cum Ang.
 Tann. Fab. Gob. et communi* ebrietatem non esse mortalem, si
 per modicum tempus privet ratione. Dicit autem *Croix* longum
 tempus videri unam horam. An autem qui vinum bibit usque
 ad vomitum, quin se inebriet, peccet mortaliter. (Vide dicta
n. 73. v. 2. Hinc.)

76. — « 2. Non est peccatum inebriare se ex præscripto me-
 » dicorum, si aliter sanitas recuperari non possit. *Sylv. Caj.
 » Laym.* »

Quæritur hîc I. An liceat se inebriare ex consilio Medicorum,
 quando inebriatio æstimatur absolutè necessaria ad morbum
 expellendum. Valde DD. laborant in hac quæstione, licet vi-
 deatur casus vix unquam accidere posse. *Prima* sententia affir-
 mat, quam tenent cum *Bus. Less. l. 4. c. 3. n. 13. Toll. de pec.
 mort. c. 61. num. 4. Laym. l. 3. sect. 4. n. 5. Pal. tr. 30. D. 3.
 p. 5. num. 2. Ronc. p. 23. qu. 3. R. 5. Sporer t. 1. p. 95. n. 69.
 Tamb. de Præc. Eccl. c. 1. nu. 31. et Sal. tr. 25. c. 2. n. 35.
 cum Sylvio, Cajet. Sylvest. Escob. etc.* Ratio, quia cibus et potus
 tunc sunt peccata, quando sunt immoderati; è converso *D. Th. 2.
 2. q. 150. art. 2. ad 3.* docet quod « cibus et potus est mode-
 » randus secundum quod competit corporis valetudini; et ideo
 » quandoque contingit... ut ille, qui est superfluous sano, sit mo-
 » deratus infirmo. » Ergo potus vini, etiam inebrians, non est
 dicendus superfluous respectu infirmi, cui est necessarius ad va-
 letudinem. Et huic sententiæ videtur favere idem *S. Th. 1. 2.
 quæst. 88. art. 5. ad 1.* ubi ait: « Quod enim homo absque ne-
 » cessitate reddat se impotentem ad utendum ratione, per quam
 » homo in Deum ordinatur, et multa peccata occurrentia vitat
 » ex sola vini voluptate, expressè virtuti contrariatur. » Nota to
absque necessitate; ergo, si adsit necessitas, virtuti non contra-
 riatur. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Contin.
 Tourn. t. 2. p. 369. in fine. Petrocorens. t. 2. p. 181. quæst. 3.
 Holz. t. 1. p. 155. n. 736. Felix Potestà de Vitiis c. n. 3782. etc.*

Ratio, quia voluntaria privatio rationis per ebrietatem est intrinsecè mala: unde sicut fornicatio nunquam permitti potest, ita neque hæc. Verumtamen prima sententia satis probabilis, imò probabilior mihi videtur casu quo potatio vini præbeatur ad expellendos sive corrigendos pravos humores; tunc enim privatio rationis per accidens et indirectè evenit, et ideo licitè permitti potest; licitum est matri sumere pharmacum directè tendens ad servandam suam vitam, quamvis indirectè eveniat expulsio foetus, ut diximus *libro 3. num. 394. v. Quær. igitur*. Secus verò dicendum si potatio daretur directè ad ebrietatem sive ad privationem rationis causandam, hoc enim esset semper intrinsecè malum. Hinc, ut bene advertit *Croix, l. 5. num. 314. cum Tann. Dicast. et Gob.* nunquam licitum est se inebriare ad sensus sopiendos, ne cruciatus sentiantur.

« 3. Nec item est peccatum, si quis cogatur ad bibendum » intento ense. Vide *Less. l. 4. c. 3. d. 4. n. 37. Azor. Reg. et Bald.* »

Quæritur II. An liceat alicui se inebriare ad vitandam mortem, quam alter ei imminatur, nisi inebrietur? Prima sententia affirmat, et hanc tenent cum *Bus. Lessius. l. 4. c. 3. n. 36. Bon. de Præc. Eccl. D. ult. q. 1. p. 4. n. 3. Pal. tr. 30. D. 3. p. 5. n. 2.* et probabilem putat *Laym. l. 3. sect. 4. n. 5*. Ratio, tum quia homo licet non habeat dominium usus rationis, illud tamen habet in ordine ad bonum totius, ac proinde potest de tali usu disponere, prout est necessarium ad totius conservationem; tum quia privatio hæc non est intenta, sed solum permessa, unde non tenetur quis eam impedire cum jactura suæ vitæ. Secunda verò sententia probabilior negat hoc licitum esse, eamque tenent *Holzm. t. 1. p. 155. n. 736. Wigandt tr. 5. Er. 3. n. 71. Azor. t. 1. l. 7. c. 33. q. 5. in fin. Tourn. t. 2. f. 269. et Salm. tr. 25. c. 2. n. 45. cum Caj.* Ratio, quia (ut diximus) privare se directè usu rationis est intrinsecè malum; neque tunc adest causa excusans, sicut in casu præcedentis quæstionis, ibi enim vinum est medium per se ordinatum ad expellendum morbum, non autem hæc. Præterea, in illo casu periculum vitæ est ab intrinseco, nempe à morbo vexante, et ideo licet eum expellere per vini potationem: hæc autem periculum est ab extrinseco, unde illicitum est ab illo se liberare per ebrietatem; sicut licet matri per pharmacum expellere foetum inanimatum ad suam vitam servandam, sed non licet expellere, ut mortem effugiat à propinquis, juxta dicta *l. 3. num. 394*. Nostra sententia firmatur auctoritate *D. Aug. Serm. 232. de Temp.* ubi ait: « Etiam si ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, aut bibas, aut morieris, melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur. » Nec valet dicere cum *Lessio n. 38* hunc textum intelligendum esse, quando quis cogitur ad bibendum in contemptum virtutis, nam ibi S. Doctor nullum facit verbum de contemptu, sed tantum loquitur de ebriosis, qui « solent (ut ait) » ita se excusare, ut dicant: Persona potens me coegit, ut am-

» plius bibam, et in convivio Regis non potui aliud facere. » Instabis: potest quis licitè velle sibi abscindi manum, ne occidatur; ergo poterit quis pariter licitè velle se inebriari, ut mortem vitet. Sed respondetur cum *Holzmänn*, disparem esse rationem, nam pars per se ordinatur ad conservationem totius corporis; usu tamen rationis non ordinatur ad corporis vitam, sed ad integritatem animæ servandam.

Et hæc rursus repeto id quod sub initio protestatus sum, nempe quòd cum aliquam opinionem unicè probabiliorem appello, non ideo contrariam dicere probabilem intelligo. Sicut pariter, cum dico de aliqua opinione, non audeo damnare, sive improbabilem dicere, non ideo admitto ut probabilem; sed de ejus probabilitate dubito. Item, cum aliquam sententiam veriorem voco, intelligo oppositam non solida probabilitate mihi pollere, licet omnino non reprobem.

77. — « 4. Mortale est alium inebriare, vel provocare ad » æquales haustus, cum intentione inebriandi, aut advertentia » securitæ ebrietatis in se, aliove. *Less. l. c.*

« 5. Si justa causa est, ut v. g., si grande malum non possit » aliter impediri, nisi auctor inebrietur, licet eum inducere ad » ebrietatem, quæ saltem ipsi non sit voluntaria, ut scilicet præter » intentionem, ideoque inculpabiliter inebrietur; v. g. vinum » fortissimum, aut medicatum propinando, cujus vi ignorata de- » cipiatur. Unde sic posses inebriare eos, qui alioqui essent pro- » dituri urbem, vel te abducturi. *Less. l. c. et Sanch. l. 2. de » matr. d. 11.* An verò hoc casu liceat inducere ad ebrietatem » ipsi voluntariam? Dubium est. *Less. l. 4. c. 3. d. 4. n. 32.* » affirmat; quia, inquit, licet suadere, et inducere ad minus ma- » lum, ut impediatur majus. *Laym. lib. 3. sect. 4. n. 6.* rectius » negat, quia nullo casu licet inducere ad peccatum. »

Quæritur igitur, an licitum sit aliquem ad ebrietatem inducere, ut ille impediatur à graviore malo, puta sacrilegio vel homicidio committendo? Adsumt tres sententiæ. Prima affirmat, hancque tenet *Less. l. 4. c. 3. d. 4. n. 33.* et probabilem censent *Med. Gob. Diana, et alii apud Croix, l. 2. n. 224*. Ratio, quia licitum est paratum committere majus malum inducere ad minus patrandum. Secunda sententia, quam tenent *Laym. l. 3. Sect. 4. n. 6. Bon. om. 2. D. ult. de Præc. Eccl. q. 1. p. 1. n. 39. Pal. t. 7. tr. 30. D. 3. p. 5. et Salm. tr. 25. c. 2. n. 51.* dicit licitum esse alterum inducere ad ebrietatem materialem, id est quando alter se inebriet sine peccato, puta apponendo illi vinum fortissimum, aut medicatum; quia tunc ex una parte ille non peccat, et ex altera damnum ebrietatis permittitur ad vitandum gravius damnum aliorum. Non autem licitum esse dicunt eum inducere ad ebrietatem formalem, nempe cum suo peccato, cum hæc sit intrinsecè mala, ac ideo nunquam permittenda. Nec obstat (ut aiunt) ratio *Lessii*, nam hoc valere respondent, quando minus illud malum est inclusum in malo majori, prout si volentem occidere inimicum inducas ad tantum percutiendum; non verò quando malum est disparatum. Tertia

demum sententia, quam tuentur *Tourn. t. 2. p. 369. in fin. et Holam. tom. 1. p. 155. n. 735. cum Arsdech. dicit non licere inducere ullum ad ebrietatem neque formalem, neque materialem, ob quodcumque malum effugiendum, quia (et in hoc rectè loquuntur) malum, etsi materiale, contra legem naturalem est verè malum, unde nunquam licet ei cooperari. His tamen non obstantibus, prima sententia satis probabilis videtur mihi, et aliis viris doctis à me consultis, sive ebrietas sit materialis, sive formalis, ob rationem jam allatam, quia licitum est inducere alterum ad minus malum, ut impediatur à majori, juxta ea quæ diximus *lib. 2. num. 57* Nec obstat id quod dicunt *Salm. l. c. contra Lessium*, nam licet malum ebrietatis non videatur inclusum in illo malo majori sacrilegii, vel occisionis, cum sint mala per se disparata; tamen revera virtualiter jam includitur in illo malo majori spirituali, cum omne malum spirituale includat, imò excedat quodcumque malum temporale, adeo ut quisque teneatur potius pati quodcumque malum temporale, ad vitandum quodvis etiam minimum malum spirituale. Neque etiam officit dicere, quòd non licet suadere minus malum inferendum tertio, quia tunc suadens esset directa causa damni tertii, quod illi non eveniret, nisi ipse suasisset: Hoc enim currit quando malum est inferendum tertio innocenti, qui non tenetur damnum illud sufferre, ad evitandum malum spirituale alterius; non verò in casu nostro, ubi ille qui inducitur ad ebrietatem, tenetur utique tolerare (ut diximus) quodcumque malum temporale ad majus malum spirituale effugiendum. »*

78. — « 6. Si quis non prævidit periculum ebrietatis, et sic » vino captus est, ut in auram exiens vento turbatus est, nec hoc » prævidit, vacat culpa. Unde multi excusantur, qui prudenter » sæpe judicant, adhuc se haustulum facere posse sine noxa; de- » sinent tamen prudenter id judicare, si contrariam de se expe- » rientiam habeant.

Ita communiter DD. cum *D. Thoma 2. 2. q. 150. art. 2.* ubi ait: « Tripliciter contingit (ebrietas), uno modo sic quòd nes- » ciat potum esse immoderatum, et inebriare potentem, et sic » ebrietas potest esse sine peccato.... Alio modo sic, quòd aliquis » percipiat potum esse immoderatum, tamen æstimet potum » esse inebriare potentem, et sic ebrietas potest esse cum peccato » veniali. Tertio modo potest contingere quòd aliquis bene ad- » vertat potum esse immoderatum, et inebriantem... et sic » ebrietas est peccatum mortale, quia secundum hoc homo volens » et sciens privat se usu rationis. » Addit autem ad 1. « Quòd as- » siduitas facit ebrietatem esse peccatum mortale, non propter » solam iterationem actûs, sed quia non potest esse quòd homo » assidue inebrietur quin sciens et volens ebrietatem incurrat, » dum multoties experitur fortitudinem vini, et suam habilitatem » ad ebrietatem. »

Sedulò autem hîc notandum, quòd si quis sumit tantam vini portionem, quæ est apta, jam advertit, ad inebriandum, nullo

modo excusatur à mortali, quamvis, antequam sensibus destituatur, somno se committat, quo vini effectum effugiat: quia potio illa jam de se est intrinsece mala, cum de se apta jam sit ad privandum hominem usu rationis, et per accidens se habeat, quòd ipse vel per somnum, vel per inebriationem sensibus privetur.

« 7. Si quis post potum discernere adhuc possit inter bonum » et malum, licet nonnihil phantasia turbata sit, aut sequatur » vomitus, lingua titubet, pedes vacillent, oculi cernant duplicia, » vel domus gyrari videatur, nondum plena est ebrietas: ideoque » tantum peccatum veniale, quamvis ex gravioribus, si delibe- » ratè sit commissum. Vide *Laym. l. c.*

« 8. Plena ebrietas notatur ex his signis, quæ dat *Less. d. 4. » n. 30 et Reg. 1.* Si quis non meminerit dictorum, factorum, » quomodo, vel quando domum deductus. 2. Si commisit ea, » quæ nunquam aliàs sana mente solet: v. g. si præter morem » turpia sit locutus, turbarit domum, uxorem verberarit, etc.

« 9. Mala in ebrietate commissa, si prævisa non sunt, aut si » adhibita cautio, culpa vacant. »

Quid, si mala sint prævisa? *Salm. tr. 20. cap. 10. n. 27. et fusiùs de V. Præc. c. 2. n. 31. cum Soto distinguunt, et dicunt quòd si mala sint operis, ut sunt occisiones, fornicationes, etc. imputantur ad culpam; Secus verò si sint mala oris, ut contumelia, blasphemiae, et perjuria; quia, ut aiunt, verba illa prolata ab ebrio non sunt verba formalia actu significativa, quatenus non dicta ab homine rationis compote, sed sunt simplices soni, seu verba materialia, tanquam prolata à psittaco, vel pica. Hanc sententiam non audeo improbabilem dicere, sed magis adhæreo sententiæ oppositæ cum *Sanch. dec. l. 1. c. 16. n. 44. qui cum Caj. et Tolet. docet blasphemias præcisas esse vera peccata formalia in causa, cum ipse liberè eam posuerit: verba enim contumeliosa in homines in ebrietate prolata rectè dicit nullam dehonorationem hominibus irrogare; secus autem, si proferantur in Deum, juxta dicta *l. 3. n. 123. circa finem, ubi diximus blasphemias, etiam sine affectu, sive materialiter prolatas, non excusari à peccato, cum sola prolatio ipsarum voluntaria vergat in diminutionem Divini honoris. Et in nostro casu, licet prolatio non sit voluntaria in actu, videtur tamen esse voluntaria in causa.***

DUBIUM VI.

Quid sit Ira.

79. Quando ira sit peccatum? — 80. De peccatis quæ oriuntur ab ira? — 81. An Contumelia aliquando culpa vacet? — 82. Quotuplex est Contumelia? — 83. Quæ requirantur, ut maledictio, sive imprecatio contra homines sit mortale?

79. — « RESP. Est inordinatus appetitus vindictæ. Quæ » inordinatio secundum *D. Th.* dupliciter fieri potest. 1. Ex parte » modi irascendi, ut v. g. si nimium interius exardescas, vel

» exterius per signa nimis patefacias. 2. Ex parte objecti, ut si
 » vindictam appetas planè injustam ob causam, vel si justo ma-
 » jorem, v. g. optando inimico mortem, quam non est meritus,
 » vel exequendam propria auctoritate, vel denique, licèt vindicta
 » justa sit, non tamen eam appetas ut justam, sed ut satiativam
 » animi tui malevoli.

Unde resolves :

« 1. Si ordinatè appetatur vindicta, non est peccatum iræ : ut
 » cùm superiores irascuntur culpis subditorum, eosque puniunt,
 » seu vindicant.

« 2. Ira inordinata, primo modo ante dicto est ex genere suo
 » peccatum veniale, potest tamen fieri mortale ex accidente, ut
 » si addatur blasphemia, maledictio, scandalum.

80. — « 3. Ira inordinata, secundo modo est ex genere suo
 » mortale ; quia est directè contra charitatem. *Bald. l. 3. dist. 21.*

« 4. De filiabus iræ, quæ partim sunt ex corde, ut Indignatio,
 » et Tumor mentis ; partim ex ore, ut Clamor, Blasphemia,
 » Contumelia, Maledictio ; partim ex opere, ut Rixa, Pugna,
 » Seditioes, Vulnera : diversi mode loquendum est, secundùm
 » regulam supra datam. Nam 1. Indignatio, quæ est inordi-
 » natus affectus ex eò quòd quis reputet se indignè à tali tractari,
 » communiter est veniale ; imò si ex justo rationis iudicio procedat,
 » nullum est. Potest tamen esse mortale, si cresceret usque ad
 » deliberatum odium et contemptum personæ gravem. 2. Tumor
 » mentis, quo quis morosè excogitat diversas vias vindictæ, iisque
 » cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, iudican-
 » dum est ex qualitate vindictæ, quæ excogitatur. *Vid. Tol. l. 8.*
 » c. 58. 3. Clamor, cùm iratus extollit vocem, multa inordinatè,
 » et confusè effundens, est veniale communiter, nisi aliud adda-
 » tur. 4. Blasphemia est mortale de qua supra *l. 3. t. 2 c. 1.*
 » n. 5. Contumelia, qua quis proximo malum aliquod objicit,
 » cum intentione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale.

81. — « Dixi, *animo inhonorandi* : quia animo corrigendi,
 » humiliandi, aliave ratione, potest Superior verbum aliquod
 » aliàs contumeliosum objicere, quomodo Christus vocavit Apos-
 » tolos stultos ; et Apostolus Galatas insensatos. In quo tamen
 » peccari potest, si modus debitæ correctionis excedatur, vel
 » subditus gravius dehonoretur, quàm per delictum meruit. *Vid.*
 » *Bald. d. 34. n. 16.* Item, ut docet *Caj.* potest contumelia esse
 » venialis tantùm, si sit parva tantùm, vel si sit tantùm materialis,
 » sine intentione dehonoriandi ; modò non sequatur læsio notabilis
 » honoris proximi. Et sic excusantur, saltem à mortali, multi
 » parentes, dum filios vocant asinos, etc. Item mulieres, pueri,
 » et infimæ sortis homines conviciis se onerantes : quia cùm fides
 » iis non habeatur, non læditur graviter honor. *Vide Bon. l. 3.*
 » q. 2. p. 5. Denique, si joci causa, per convenientem recrea-
 » tionem leves defectus objiciantur, urbanitas est, secundùm

» *S. Th. 2. 2. q. 72. art. 2.* dummodo alter non contristetur, nec
 » ad iram moveatur.

82. — « 5. Contumelia etiam fit facto, tum indirectè, ut si
 » imaginem, vel litteras alterius conculces, comburas ; tum
 » directè, ut si virum honestum fustè cædas, ad januam ejus
 » cornua, etc. apponas, vel repræsentes aliquid quod honorem
 » alterius lædat. Huc spectat subsannatio, illusio et derisio,
 » quando fit signis, ut naso rugato, labiis extensis etc. inten-
 » dendo proximi confusionem, quæ, si sit gravis, vel saltem
 » proximus ea graviter contristetur, mortalia sunt. *Bon. Molin.*
 » *Bald. l. 3. d. 3. etc. ex. S. Th.* Circa quæ nota, quòd qui per
 » contumeliam læsit alterius honorem, teneatur hunc restituere,
 » etiãsi fama non sit læsa. Hoc autem fieri potest, vel per ho-
 » norificam, et amicam salutationem, vel invitationem ad men-
 » sam, vel petitionem veniæ (etiam subinde flexis genibus, et
 » coram testibus) prout læsio fuit gravis. *Vid. C. de Lugo d. 15.*
 » n. 53. Adde, quòd contumeliæ mortalis qualitatem in Confes-
 » sione explicare non sit necessarium, ut contra *Fill.* etc. docent
 » *Azor. Sa, Mol. C. de Lugo, d. 16. de pœnit. n. 269.* (*Vide*
 » *dicta l. 3. n. 984.*)

83. — « 6. Maledictio, qua quis optat, vel imprecatur alteri
 » malum, sub ratione mali, est ex genere suo mortale. »

Docet *D. Th. 2. 2. q. 76. art. 3.* quòd maledictio seu impre-
 » catio contra homines, « secundùm suum genus est peccatum
 » mortale, et tantò gravius quantò personam cui maledicimus
 » magis amare, et revereri tenemur. Contingit tamen verbum
 » maledictionis prolatum esse veniale, vel propter parvitatem
 » mali quod quis alteri maledicendo imprecatur, vel etiam propter
 » affectum ejus, qui profert maledictionis verba, dum ex levi
 » motu, vel ex ludo, aut ex surreptione aliqua talia verba pro-
 » fert ; quia peccata verborum maximè ex affectu pensantur. » Ex
 » qua doctrina S. Doctoris infertur, ut maledictio sit mortalis, tria
 » requiri : 1. Ut malum prolatum verè optetur. 2. Ut optetur cum
 » perfecta deliberatione. 3. Ut malum optatum sit grave. Ita com-
 » munitè omnes. *Vide Salm. de Rest. c. 4. n. 28.* Utrùm autem
 » omnes maledictiones sint ejusdem speciei. *Vide supra dicta*
 » n. 50.

« 7. Rixæ, si modum non excedant, ut et leviculæ pugnae,
 » veniales sunt, secus, si progrediuntur ad seditioes, vulnera,
 » cædes. Suntque hæc communiter peccata ex parte incipientis
 » rixam, alter enim potest se defendere cum moderamine incul-
 » patæ tutelæ. »

DUBIUM VII.

Quid sit Acedia?

84. — « RESP. Acedia, sive animi tædium, potest ex *D. Th.*
 » 2. 2. q. 35. art. 2. dupliciter usurpari. 1. Generaliter, pro
 » omni animi remissione in exercitio virtutum, eò quòd labor

» aliquis sit adjunctus. 2. Particulariter, pro tristitia, et tædio
 » de divina amicitia, eò quòd per virtutum exercitia laboriosa
 » servari debeat; et sic amicitiam illam non curet.

Unde resolves:

- » 1. Acedia accepta primo modo tum demum est peccatum
 » mortale, cum ideo committitur opus vetitum sub mortali.
 » 2. Acedia accepta secundo modo ex se est mortale, quia
 » repugnat charitati Dei.
 » Ex quo de filiabus Acediæ quoque facillè judicari potest, quæ
 » sunt sequentes.
- » 1. Malitia, qua quis odio habet bona spiritualia, et vellet
 » ea non esse, aut qua ipsum pœnitet bene fecisse, vel imple-
 » visse id ad quod tenebatur, aut qua contemnit Dei Beneficium,
 » v. g. desiderando non fuisse natum, aut non agnovisse Chris-
 » tum, etc. est autem ex genere suo mortale.
 » 2. Pusillanimitas, et desperatio de salute, quæ mortale
 » quoque est.
- » 3. Rancor, quo ii sunt fastidio, qui ad spiritualia inducunt.
 » 4. Torpor, cum bona fiunt, non cum debito fervore.
 » 5. Evagatio mentis, qua quis in exercitio spiritualium eva-
 » gatur circa illicita; sive per cogitationem, et dicitur curiositas;
 » sive per locutionem, et dicitur verboritas; sive per inquietu-
 » dinem, et dicitur inquietudo, quæ communiter sunt venialia.
 » Vide *D. Th. q. 35. Laym. l. 2. tom. 3. c. 9. Tol. l. 8. c. 70.*
 » Culpabilis autem evagatio mortalis erit, quando notabilis
 » est, et attentio requiritur ad implendum præceptum obligans
 » sub mortali: v. g. in recitandis Horis canonicis, celebranda,
 » vel audienda Missa. *Reg. Pal. de Char. t. 6. dub. 1. p. 3. Trull.*
 » *l. 1. c. 6. dub. 1. contra Tamb. de exped. sacrific. l. 2. c. 3. ubi*
 » docet, distractum esse voluntariè, et per notabile tempus inter
 » sacrificandum extra Canonem, esse tantum veniale; licet con-
 » cedat, sub Canone, præsertim circa Consecrationem, esse
 » mortale, propter gravem irreverentiam, et periculum erroris.
 » Dixi ad implendum præceptum: nam in oratione vel non
 » præcepta, vel sub obligatione tantum veniali, est peccatum
 » veniale tantum: *S. Thom. Nav. Suar. Less. l. 2. c. 37. dist.*
 » *11. inò nullum, si non tam intendat orare, quam verba precum*
 » recitando pio exercitio se occupare: quia non formaliter, sed
 » materialiter tantum orat: v. g. cum quis manibus laborans,
 » psalmos, aliasve preces recitat, aut cantet, non animo orandi,
 » sed cavendi cogitationes vanas, vel recreandi se. *Sanch. cons.*
 » *part. 2. l. 7. c. 2. dist. 31. Trull. l. 1. c. 7. dist. 10. Vid. supra*
 » *l. 4. c. 2. dub. 2.*

LIBER SEXTUS.

DE SACRAMENTIS.

HABEBIT hic Liber Tractatus sex: 1. Agetur de Sacramentis
 in genere. 2. De Baptismo et Confirmatione. 3. De Eucharistia.
 4. De Pœnitentia. 5. De Extrema Unctione et Ordine. 6. De
 Matrimonio.

TRACTATUS PRIMUS.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT I.

DE NATURA SACRAMENTI NOVÆ LEGIS.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum?

1. Quomodo definiatur Sacramentum? Et quæ requirantur ad essen-
 tiam Sacramenti? — 2. Alia communior definitio Sacramenti.
 — 3. An fuerint vera Sacramenta Sacrificia, Figura, et Sacramenta
 veteris legis? — 4. Quid notandum de Circumcisione? — 5. Quæ
 alia excludantur à ratione Sacramenti. — 6. Plura notanda circa
 Sacramenta. Et quotupliciter Sacramenta distinguantur? — 7. An
 Sacramenta causent gratiam physicè, vel moraliter?

1. — « RESP. Est res sensibilis, quæ ex stabili institutione
 » Christi vim habet sanctitatis, sive gratiæ justificantis efficiendæ,
 » et per consequens significandæ.

Unde resolves:

- » 1. Ad essentialiam sacramenti requiri tria. 1. Ut sit signum
 » stabile. 2. Ut significet veram sanctitatem. 3. Ut eandem effi-
 » ciat ex opere operato, id est usu suo, et applicatione, per pro-
 » priam efficaciam, et non ex opere operantis, sive per actum,
 » aut dispositionem ministrantis, vel susipientis: quæ, etsi ad
 » effectum Sacramenti requiratur, non tamen ut causa, sed ut
 » conditio sine qua non.»
 2.— Magis mihi arridet communior definitio, quam tradunt